

Mažyli, ar tu n...

Augio Rutkausko nuotr.

Šią temą parengti paskatino mūsų žurnalo pediatrė, pastebėjusi, kad vaikų, kurie ne(pri)girdi, yra išties daug. Tačiau tik kai kurie tėvai pastebi tai anksti. O kuo anksčiau jie pastebi, kuo greičiau imasi priemonių ir tuo geriau tokie mažyliai vystosi. Dėl tos pačios priežasties – norėdama padėti kitiems tėveliams atkreipti dėmesį, pasidalyti savo patirtimi sutiko ir vilniečio Emilijaus mama.

Po džiaugsmo – šokas

Gimus sūnui džiaugėmės, kad auga nekaprizingas vaikas – jam miegant grodavo muzika, galėjome tvarkytis namus nesibaimindami, kad mažasis atsibus. Tačiau kartą

anyma patarė atkreipti dėmesį, ar jis reaguoja į stiprius ir netikėtus garsus, tokius kaip durų trenksmas, nukritęs daiktas. Reakcijos nebuvo. Kai Emilijui buvo pusantro mėnesio, sprogo vežimėlio padanga. Mes patys iš išgąščio ne iškart nesupratome, kas įvyko, o sūnus net

nesureagavo. Tai sukėlė dar didesnių abejonių. Tada ir prasidėjo mūsų kelionės pas gydytojus. Deja, tiek tuometė mūsų pediatrė, tiek ausų, nosies ir gerklės gydytojas patikino, kad vaikas iki metų šią bėdą išaugs, o tokiam mažam klausos sutrikimų pastebėti neįmanoma.

Pirmąkart oficialiai Emilijui diagnozė buvo patvirtinta VU Santariškių vaikų ligoninėje, kai jam buvo vos penki su puse mėnesio. Nors jau iki tol buvome tikri, kad jis negirdi. Tą gražią saulėtą vasaros dieną jam buvo atliktas BERA tyrimas naudojant neįtražą. Dar ir dabar ašaros liejasi prisiminus po tyrimo pasakytus gydytojos žodžius: "Atsakas negautas. Emilijus tikrai negirdi. Palieku jus vienus pasikalbėti". O kur psichologai? Kiti specialistai? Faktas pateiktas lygiai taip pat, lyg būtų pasakyta: "Jūsų vaikui gripas". Dėkui, žmogau, kur nori. Tavo vaikas kurčias, o kur kreiptis ir ką daryti – niekas nepasako.

Kaltas mutavęs genas

Iki patvirtintos tyrimais diagnozės niekam įtarimų, išskyrus šeimos narius, nebuvo. Indikacijų šiai diagnozei – taip pat. Žinau, kad ne visi, susidūrę su tokia negalia, siunčiami pas genetikus, tačiau ryžtingai siekėme atskleisti Emilijaus diagnozės priežastį, tad siuntimą gavome. Santariškių ligoninėje sutikome nuostabų gydytoją genetiką doc. A.Utkų, kuris spėjo, jog tokiu atveju dažniausiai pasireiškia geno GJB2 mutacija. Kad įsitikintume, reikėjo atlikti tyrimą, kuris paprastai nėra kompensuojamas. Ištirti šį geną Lietuvoje galimybių nėra, todėl mūsų vaiko duomenys buvo išsiųsti į vieną laboratorijų Vokietijoje. Tyrimas patvirtino, kad kurtumo priežastis – mutavęs minėtas genas. Tai taip pat reiškia, kad tiek mano, tiek vyro šis genas taip pat mutavęs. Be to, rizika susilaukti kito tokio vaiko yra 25 proc., nepriklausomai nuo lyties. Gera žinia buvo tik ta, kad tai nesindrominis neurosensorinis kurtumas – kitų galimų lydinčių pakitimų ar ligų Emilijui neaptikta.

Vienintelė išeitis – implantas

Nors Emilijaus audiogramos nieko gero nerodė, vis dėlto teko išlaukti šeši mėnesiai trunkantį atrankos laikotarpį, po kurio, nesant kontraindikacijų, rekomenduojama asmenį operuoti, atliekant kochlėrinę implantaciją. Tam, tiesą sakant, ruošėmės nuo pat pirmųjų mūsų abejonių dėl Emilijaus klausos. Kai sūnui buvo šeši su puse mėnesio, jam buvo paskirti galingi SUMO klausos aparatai, kurie naudos, deja, nedavė. Juos nešiojome apie penkis mėnesius.

Emilijui buvo atlikta tik vienos ausies kochlėrinė implantacija. Tai buvo mūsų apsisprendimas, kurį lėmė ir tai, kad antrasis implantas, pagal tuometinius duomenis, padidina klausos efektyvumą papildomai tik 15 proc. Iki operacijos dienos nežinojome, kuri vaiko ausis bus operuojama. Kadangi tai galėjo būti tiek kairė, tiek dešinė, gydytojai, pasitarę su mumis, nusprendė implantuoti kairiąją. Buvome pastebėję, kad

ane girdi?

Emilijukas dažniau daro viską kaire ranka, ir įtarėme, kad bus kairiarankis, kaip ir jo tėvelis. Operacija, kaip mums tuomet atrodė, buvo ilga ir sunki. Tačiau, pasak gydytojų, kochlearinė implantacija nėra sudėtinga – implantas statomas už ausies, išgręžiant duobelę kaukolės kaule. Taigi Emilijų teko apkirpti...

Vis dėlto labiausiai bijojome ne operacijos, o to, kaip mūsų sūnus jausis pabudęs po jos. Mūsų nuostabai, Emilijus jautėsi tiesiog puikiai, gal tik pirmoji naktis buvo sunkesnė. Tuomet prireikė ir skausmą malšinančių vaistų. Tačiau nebuvo taip blogai, kaip tikėjaisi. Po operacijos jau tą pačią dieną sūnus marširavo po palatą, kraustė žaislus ir... pirmą kartą be pagalbos nuėjo tris žingsnius. Laimei, komplikacijų nebuvo, susiūta vieta gijo gerai, tad jau penktą dieną po operacijos, mūsų visų džiaugsmui, keliavome namo. Dar po trijų dienų grįžome išimti siūlų.

Girdėjimo kaina

Pati operacija atliekama nemokamai. Kainuoja tik pats kochlearinis implantas – vidinė dalis ir kalbos procesorius. Vidinę dalį (t.y. imtuvą, kuris siunčia elektrinius signalus tiesiai į klausos nervą, aplenkdamas pažeistas receptorines ląsteles), kainuojančią 42 tūkst. litų, kompensuoja Valstybinė ligonių kasa. Mums teko sumokėti už kalbos procesorių (t.y. siųstuvą, kuris verčia garsus į koduotus signalus ir siunčia juos į vidinį implantą). Kuo jis naujesnis, tuo brangesnis. Mes pasirinkome austrų firmos implantą su kalbos procesoriumi "Opus2". Jis buvo brangiausias, bet tuo metu techniškai tobuliausias, tad teko primokėti beveik 33 tūkst. litų.

Tačiau tai tikrai nėra visa reikalinga suma. Reikia keisti kalbos procesoriaus elementus, kainuojančius tikrai nepigiai. Šiems dalykams taikomos nuolaidos, tačiau jaunai šeimai vis tiek susidaro nemažos išlaidos. Tiesa, kalbos procesoriui suteikiama dvejų metų garantija, todėl nutrukusius laidelius, kitas detales kol kas galima pasikeisti nemokamai. Vėliau teks apmokėti patiems.

Technologijos nestovį vietoje, visuomet išrandama kas nors nauja. Šiuo metu galiojanti tvar-

ka leidžia kas penkerius metus nepilnamečiams pakeisti kalbos procesorių. Norėtusi tikėti, kad šiuo metu valstybiniu lygiu vykdomas taupymas nesutrukdytų patiems mažiausiems, kuriems pagalbos ir paramos reikia labiausiai, pasinaudoti technologijų naujovėmis.

Draugystė su implantu

Sūnus buvo per mažas, kad suprastų, kas vyksta ir kodėl. Jis juk gimė kurčias, net nežinojo, kad gali būti kitaip. Emilijui implantas buvo įdėtas, kai jam buvo vos vieni metukai. Todėl už jį teko nuspręsti mums, tėvams, ir tikėtis, kad mūsų sprendimas teisingas. Operacijos metu buvo įdėtas vidinis implantas, o kalbos procesorius paprastai prijungiamas po trijų keturių savaičių. Tada ir prasideda kelias į garsų pasaulį. Beje, tai ištitas mokslas. Žmonės klaidingai suvokia šios operacijos pasekmes. Operacija – tai tik prielaida išmokyti girdėti ir kalbėti, o implantas – tik 20 proc. indėlio į vaiko klausą. Kitus 80 proc. reikia atidirbti tėvams ir vaikui, t.y. IŠMOKYTI vaiką girdėti, tada skirti įvairius garsus, juos atpažinti, tarti pirmuosius žodžius, suvokti, kas jam sakoma, ir t.t. Įsivaizduokite, juk vaikas negirdėjo jokio garso visus metus, kai tuo metu jo bendraamžiai jau pradeda tarti pirmuosius žodžius.

Iš pradžių kalbos procesorių Emilijus nešiojo po vieną dvi valandas per dieną, o po trijų savaičių jau išbūdavo su juo visą dieną, tik vakare nusiimdavo. Natūralu, smegenys turi išmokyti priimti naują informaciją. Kalbos procesorius iš pradžių buvo nustatytas minimaliu garsu, kad nebūtų šoko, ir kas kelias dienas buvo didinamas garsas. Po to reguliavimas vyksta kas tris mėnesius, vėliau – kas šešis.

Kadangi sūnus buvo tokio amžiaus, kai vaikai darosi socialiai daug aktyvesni, mokosi pažinti pasaulį, suprantama, kad procesorius ne sykių buvo panaudotas manipuluoti tėveliais... Jei negausiu to ar ano arba nedarysi, kaip aš noriu, tada negirdėsiu tavęs! Jis paprasčiausiai nusiimdavo ir padėdavo kalbos procesorių. Tačiau greitai suprato, kad naudos iš to maža, todėl dabar procesorių nusiima tik eidamas miegoti ir maudytis.

Toks pat kaip kiti

Jau atšventęs antrąjį gimtadienį sūnus pradėjo lankyti lopšėlį-darželį, kur klausos aparatai, akinukai ir kiti pagalbinkai nekelia jokios nuostabos ar diskomforto. Grupėje vaikučiai to paties amžiaus – nuo dvejų iki trejų metų. Jie apie daiktą už ausytės dažniausiai tik nori paklausti: "Kas čia? O kam reikia?" Paaškinus mažieji tai priima natūraliai. Džiaugiamės, kad pradėjęs lankyti darželį Emilijus pasidarė drąsesnis, aktyvesnis, taria daugiau žodžių. Tai padeda bendrauti su aplinkiniais ne tik darželyje, bet ir kitur.

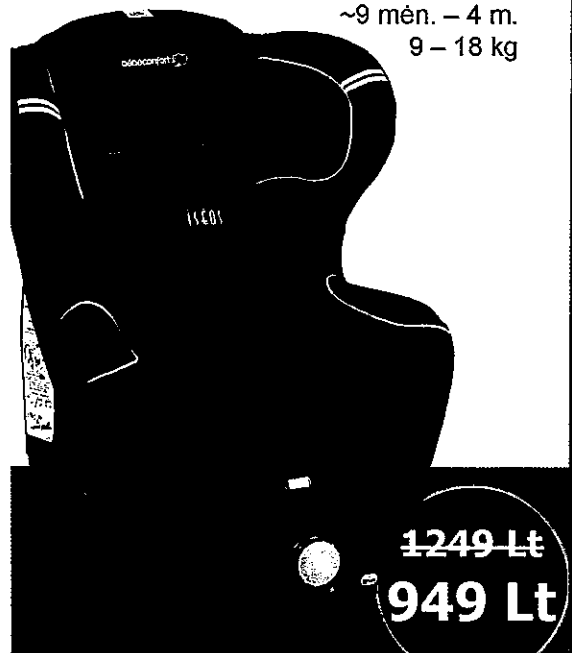
Dar lankome surdopedagogo užsiėmimus Lietuvos sutrikusios klausos vaikų ikimokyklinio ugdymo centre, privačias muzikos terapijos pamokėles.

→ 10 p.

bébéconfort

~9 mėn. – 4 m.
9 – 18 kg

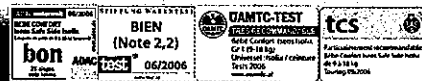

1249 Lt

949 Lt

ISEOS ISOFIX

Universalus saugumo garantas

Paprasta ir patogų saugiai pritvirtinti. Kėdutės plotis ir atlošas reguliuojami - vaikui bus patogų keliauti.

tindi rindi... Ozo g. 25 (AKROPOLIS), Vilnius, tel. +370 5 2387732, info@tindirindi.lt
Parduotuvė internete www.tindirindi.lt

Šiaip jau Emilijaus vaikystė niekuo nesiskiria nuo kitų.

Mažyli, ar tu mane girdi?

Rodos, kodėl turėtų negirdėti, juk auga ne kurčėnėbily šeimoje. O ir ausytė nebuvo sužeista. Deja, kartais kelias į garsų pasaulį būna ne toks jau ir trumpas.

Sveikas kūdikis pradeda girdėti bei reaguoti į garsus dar motinos įsčiose. Klausos organas pradeda formuotis pirmosiomis embriono vystymosi savaitėmis. Jau nuo dvidešimtos nėštumo savaitės įmanoma stebėti vaisiaus reakciją į garsus. Paprastai jis reaguoja esant 0,5–4 kHz dažniui – taigi jei su mažyliu kalbėsitės ne pašnibždomis, jis jus tikrai išgirs. Ir nors mamos pilvo sienelė, priklausomai nuo garsų dažnumo ir aukštumo, sumažina išorės garsų intensyvumo lygį, roko koncertus reikėtų bent trumpam pamiršti – triukšmas gali mažyli gąsdinti.

Beje, mamos širdies plakimas vaisiaus vandenyse sukelia 72 decibelų intensyvumo akustinius virpesius, todėl naujagimis jau turi specifinę klausos patirtį – jaučia ramų mamos širdies plakimą ir į jį reaguoja (nurimsta, sulėtėja jo kvėpavimas, pulsas, jis užmiega). Arba atvirkščiai...

Kas atsitiko?

Vaikų prikurtimas nustatomas gana dažnai. Remiantis statistika, Lietuvoje apie 9 tūkst. vaikų auga su pažeista klausa. Vienas iš tūkstančio naujagimių (t.y. maždaug 36 naujagimiai kasmet) gimsta su sunkaus laipsnio klausos pažeidimu. Šių mažylių bėdas atsekti gerokai lengviau – tereikia tėveliams būti dėmesingesniems. Tuo tarpu nežymaus ar vidutinio laipsnio prikurtimas gali būti nenustatomas iki vėlyvos vaikystės, o tai labai pakenkia vaikučio vystymuisi – jis gali atsilikti nuo bendraamžių, o suaugusieji, nesuprasdami priežasties, nesusiekti pagalbos.

Klausos sutrikimas gali būti įgimtas arba įgytas. Dažnai jį lemia ne viena priežastis.

❑ Prieš gimdymą atsiradę (prenataliniai) veiksniai: paveldimas klausos sutrikimas šeimoje, nėštumo metu mamos persirgtos ligos, pvz., toksoplazmozė, raudonukė, citomegalijos virusas ir kt.; įgimtos veido ar ausų anomalijos; genetinės ligos, pvz., Dauno sindromas.

Konsultuoja specialistas

Gyd. otorinolaringologė
dr. INGA
JULIJA
SRUGIENĖ

❑ Nėštumo ir gimdymo metu atsiradę (perinataliniai) veiksniai: naujagimio svoris mažesnis nei 1500 gramų; ryškiaus laipsnio asfiksija – deguonies stygius; neonatalinis sepsis ir kt.

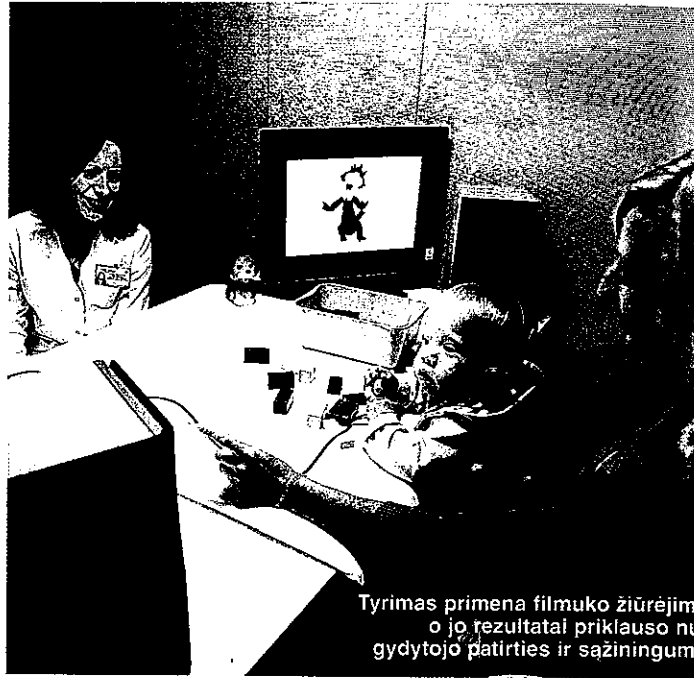
❑ Po gimdymo atsiradę (postnataliniai) veiksniai: meningitas, klauyūtė, ausies traumas ir kt.

Tyrimai – ne visiems

Esant minėtiems veiksniams mažųjų klausos ištyrimas Lietuvoje yra privalomas. Vaikams, neįtrauktiems į rizikos grupes, klausos testavimas, kaip informacinis tyrimas, gali būti atliekamas sulaukus 7–8 mėnesių ir atšventus ketvirtąjį gimtadienį, jau naudojant įvairesnes klausos tyrimo metodikas, tačiau ir tuomet reikalingas gydytojo siuntimas. Tad jei turite nors menkiausių įtarimų, prašykite siuntimo – juk gydytojas, neįtardamas jūsų problemos, gali jo nepasiūlyti!

Vaikų klausos tyrimai skiriasi nuo suaugusiųjų – jie nėra invaziniai, taigi neskausmingi ir nežalingi. Jei pastebimi klausos sutrikimai, neretai vieno, viską lemiančio tyrimo nepakanka – prireikia kelių. Beje, sėkmingą vaiko klausos ištyrimą lemia ne tik akustinės aparatūros ar technikų įvairovė, bet ir tyrėjo sąžiningumas, kūrybiškumas, įgūdžiai ir patirtis. Mat klausos tyrimo metodikos yra ne vien objektyvios, bet ir psichoakustinės (subjektyvios). Kuri metodika bus panaudota, atsižvelgdama į nusikindimus ir vaiko amžių sprendžia gydytojas.

❶ Otoakustinės emisijos matavimas. Tik gimusio naujagimio, kaip, beje, ir vyresnio vaikučio, klausos tyrimas gali būti atliekamas registruojant tam tikrų klausos nervinių skaidulų atsaką – otoakustinę emisiją. Tai labai informatyvus, iš pažiūros paprastas ir greitai atliekamas klausos patikrinimas. Į mažylio ausytę įdedamas jautrus mikrofonas, kartu skleidžiantis nestiprų spragsintį garsą. Sveika ausies sraigė turi šiuos garsus pagauti ir atspindėti. Tai fiksuoja mikrofonas, sujungtas su kompiuteriu, kuriame

Tyrimas primena filmuko žiūrėjimą, o jo rezultatai priklauso nuo gydytojo patirties ir sąžiningumo.

Augio Rukausko nuotr.

yra speciali, rezultatus apdorojanti programa. Tyrimas parodo, ar vaiko klausos fiksuojama ne mažiau kaip 30 decibelų intensyvumo garsą (maždaug šnabždesį). Tyrimas, trunkantis vos 5–10 minučių, atliekamas bet kuriuo paros metu, tik svarbu, kad mažylis būtų ramus, todėl geriausia jį atlikti, kai kūdikis sotus arba miega.

❷ Subjektyvūs tyrimai. Naujagimių ir kūdikių reakcija į garsą yra refleksinė, todėl būtent refleksio išgavimas ir naudojamas psichoakustinėse tyrimo metodikose. Ma-

žylis pasodinamas mamai arba tėčiui ant kelių ir rodomi įvairūs paveikslėliai, kuriuos lydi įvairūs garsai. Ar vaikas girdi, parodo jo reakcija į tuos garsus.

❸ Kai reikia detalizuoti vaiko klausos būklę, gali būti atliekamas sukeltų smegenų kamieno potencialų tyrimas – BERA. Tai fiziologinis tyrimas, kai į garsus gaunamas atsakas tam tikrose smegenų dalyse. Tyrimas trunka net 30 minučių. Kadangi svarbu, kad mažylis būtų ramus, taikoma narkozė.

Tėvai – jautresni už aparatus

Tyriniais nustatyta, kad kūdikių, kuriems klausos sutrikimai buvo nustatyti iki pusės metų bei imtasi reikiamų priemonių (pradėtas gydymas arba pritaikytas klausos aparatas), žodyno apimtis ir kalbos suvokimas nedaug atsiliko nuo gerai girdinčiųjų. Kuo labiau uždelsiama, tuo atsilikimas didesnis. Todėl tėvų atidumas ir pastabumas itin svarbus.

❶ Naujagimis turėtų sunerinti (krūptelėti, žaibiškai skėstelėti rankytes į šalis, sumirkėti) išgirdęs stiprų triukšmą – netikėtą pliaukštelėjimą delnais ar durų trinkelėjimą.

❷ Sulaukęs mėnesio kūdikis turėtų pradėti reaguoti (jei nėra la-

bai susidomėjęs kuo nors kitu) į staigius, tęstinius garsus – dulkių siurblio burzginimą, garsiai grojančią radiją.

❸ Keturių mėnesių kūdikis turėtų nurinti išgirdęs jūsų balsą, net jei jūsų ir nemato, o kalbinamas pasukti galvytę ar akytes į tą pusę, iš kurios sklinda garsas.

❹ Septynių mėnesių mažylis turėtų atsisukti išgirdęs jūsų balsą net iš kitos kambario vietos, reaguoti net į tylūs garsus.

❺ Devynių mėnesių vaikutis turėtų pradėti ieškoti, iš kurios pusės sklinda tylūs garsai, kurių jis nemato.

❻ Metukų mažylis turėtų reaguoti išgirdęs savo vardą ar kitus įprastus žodžius.

Norėdami patikrinti vaikučio klausą galite registruotis tel. (8-5) 249 24 54